

Utlåtande 2013:176 RI (Dnr 329-1255/2012)

Införandet av sociala investeringsfonder i Stockholms stad

Motion (2012:41) av Ann-Margarethe Livh och Karin Rågsjö (båda V)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motion (2012:41) av Ann-Margarethe Livh och Karin Rågsjö (båda V) om ”Införandet av sociala investeringsfonder i Stockholms stad” anses besvarad med vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Ann-Margarethe Livh och Karin Rågsjö (båda V) föreslår i en motion (2012:41) att kommunfullmäktige beslutar att utreda frågan om införandet av sociala investeringsfonder i Stockholms stad.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att staden arbetar kontinuerligt med att genomlys befintliga verksamheters ansvarsområden och därigenom se över hur staden bör organiseras för att på bästa sätt möta framtida behov.

Socialnämnden anser att det preventiva arbetet i staden är prioriterat då det är av yttersta vikt att kunna förebygga sociala problem av olika slag både för individen och för samhället.

Bromma stadsdelsnämnd konstaterar vikten av att man parallellt arbetar med uppföljningar av resultaten för dessa satsningar, så att det också innebär en kunskaps- och kvalitetsutveckling och inte en separat, enskild satsning under en period.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd konstaterar att granskningar och översyner genomförts under de senaste åren vad gäller både ILS-systemet och av de olika ersättnings- och resursfördelningssystemen.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser att frågan om hur systemet kan utformas ligger utanför nämndens kompetens att avgöra. Möjligheten för en kommun att kunna bokföra kostnader som investering är dock starkt reglerad.

Mina synpunkter

Det offentliga beslutsfattandet ska präglas av långsiktigt tänkande. Förebyggande socialt arbete innebär kostnader på kort sikt, men en stor samhällsvinst på längre sikt. Stockholms stad arbetar förebyggande inom en rad områden. Exempelvis genom sociala insatsgrupper, narkotikaprevention, föräldrastödsprogram och med tidiga insatser för att hjälpa utsatta barn och ungdomar. Det förebyggande arbetet behöver regelbundet ses över och ska vid behov utvecklas ytterligare.

Kompetensen att genomföra detta arbete finns redan i dag i stadens nämnder. Stockholms stad har dessutom en stark ekonomi som möjliggör långsiktiga satsningar i stadens alla nämnder. Staden har framgångsrikt arbetat med systematisk verksamhetsuppföljning och Stockholm utsågs år 2009 till Sveriges kvalitetskommun. Budget för år 2014 innehåller kraftiga satsningar på social verksamhet med riktade satsningar för barn och unga. Vi tillför även 70 miljoner kronor till individ- och familjeomsorgen. Staden genomför dessutom riktade satsningar, till exempel inom Söderortsvisionen och Järvalyftet. Två satsningar där flera projekt har social karaktär och vars positiva arbete hade varit svårt att genomföra om det finansiella utrymmet i stället använts till att inrätta och använda en så kallad socialinvesteringsfond.

Barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa får idag stöd genom förebyggande och avhjälpande insatser som bygger på en samverkan mellan socialtjänst, fritidshem, förskola och skola. Varje skola och förskola har en namngiven kontaktperson inom socialtjänsten.

Föräldrar är den viktigaste skyddsfaktorn för att stärka det förebyggande arbetet kring barn och unga. Under hösten 2012 fick alla föräldrar till barn mellan 3 och 12 år för första gången ett erbjudande om att delta i föräldrastödprogrammet ABC. Denna omfattande satsning på 10 miljoner kronor genomfördes för att fler barn ska få växa upp med trygga och starka föräldrar. I budgeten för år 2014 fortsätter vi med denna satsning som visat sig vara väldigt framgångsrik.

Den kommunala lagstiftningen runt investeringar är mycket restriktiv. Det är ur ett ekonomiskt perspektiv inte möjligt att behandla denna typ av satsningar som investeringar. De kommuner, som använder begreppet, hanterar inte utbetalningen ekonomiskt som investeringar. Till exempel har Norrköpings kommun, som var tidigt ute inom detta område, löst den ekonomiska delen genom att i bokslutet disponera del av årets resultat/förändring av eget kapital. Stockholm stad har sedan många år gjort motsvarande dispositioner i bokslutet avseende till exempel vision Järva. Gjorda satsningar/utbetalningar räknas sedan av från den beslutade dispositionen.

Arbetet med att genomlys stadens verksamheters ansvarsområden och se över hur staden bör organiseras för att på bästa sätt möta stadens framtida behov är ständigt pågående.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2012:41) om införandet av sociala investeringsfonder i Stockholms stad

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Karin Wanngård (S) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Bifalla motionen
2. Att därutöver anföras

Sociala investeringsfonder är enligt Socialdemokraterna ett viktigt instrument för att kunna arbeta långsiktigt med sociala satsningar för individer. I Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande konstateras att tidiga insatser med förebyggande socialt arbete kan få långsiktigt positiva effekter för individ och samhällsekonomi.

Vi delar motionärens uppfattning om Stockholms stad måste bli bättre på långsiktigt socialt arbete och anser att staden ska utreda frågan om införandet av en social investeringsfond.

Därutöver hänvisar vi till den socialdemokratiska budgetmotionen där vi föreslår inrättandet av en social investeringsfond som i ett första steg syftar till att ta människor från bidrag till jobb.

Reservation anfördes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. bifalla motionen
2. anförä följande

En social investeringsfond bör inrättas i Stockholms stad, för att möjliggöra satsningar på förebyggande insatser, utöver ordinarie driftsbudget. Tidiga och väl definierade sociala satsningar kan leda till både ekonomiska och mänskliga vinster och till att resurser frigörs för ytterligare förstärkningar i välfärden.

I rapporten Värde av en god uppväxt från 2012 menar Stefan Ackerby, chef på Sveriges kommuner och landsting (SKL) att sociala investeringsfonder har potential att bidra till en systemeffektivitet, som annars är svår att uppnå i den stuprörsstruktur som den offentliga verksamheten är organiserad i och kortsiktigheten som ettåriga budgetar leder till. Erfarenheter från bland annat Norrköping och Nynäshamn visar att införandet av sociala fonder har bidragit till att förändra inläsningen i stuprör även inom de reguljära verksamheterna.

Innovationsrådets slutbetänkande Att tänka nytt för att göra nytta (SOU2013:40) ställer sig positiv till sociala investeringsfonder och bemöter de farhågor som antyds i en del av remissvaren. Det är en grov missuppfattning att inrättandet av en social investeringsfond skulle blockera finansiellt utrymme för satsningar på den reguljära socialtjänsten i stadsdelarna, såsom drogförebyggande arbete eller för att minska hemlösheten. Det är viktigt att påpeka att socialtjänsten behöver rustas upp, efter år av nedskärningar under borgerligt styre, och att en fond samtidigt behövs som kan göra de långsiktiga ekonomiska vinsterna synliga.

Det är en brist att inte V:s motion remitterats till fler stadsdelsnämnder. MP:s motion med förslaget om att inrätta en social investeringsfond mottogs positivt av bland annat Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, som har den tyngsta sociala vårdtyngden i staden och som säkert skulle ha mycket att vinna på att medel frigjordes till sociala investeringar. I detta ärende är Kungsholmens och Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnder positiva till att utreda införandet av sociala investeringsfonder.

Föräldrastödssatsningen är något mycket positivt och den kan närmast ses som ett försvar för en social investeringsfond. Föräldrastödssatsningen har gjorts tillsammans med forskningen och haft en stram uppföljning. Dock finns inget som säger att den satsningen hjälper samma barn som fonden skulle kunna hjälpa, då fondens medel kan användas även för barn med svårare diagnoser och från riskmiljöer.

Genom en social investeringsfond som är återinvesterande går det att visa att förebyggande insatser verkligen är samhällsekonomiskt försvarbara. Rektorer, pedagoger, förskolelärare och socialsekreterare vet ofta vad som skulle behöva göras för att vända en negativ utveckling, men de saknar det ekonomiska utrymmet. Med en social investeringsfond kan de få hjälp att leda sina idéer i bevis.

Samtidigt är det helt nödvändigt med en generell ekonomisk upprustning av socialtjänsten, inte minst den sociala barn- och ungdomsvården. De nedskärningar på i storleksordningen tio procent som den moderatledda majoriteten genomfört sedan 2007 innebär ett mycket stort behov av återupprustning av socialtjänsten.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2012:41) av Ann-Margarethe Livh och Karin Rågsjö (båda V) om ”Införandet av sociala investeringsfonder i Stockholms stad” anses besvarad med vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 4 december 2013

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes Roger Mogert, Tomas Rudin och Maria Östberg Svanelind (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Åsa Jernberg och Stefan Nilsson (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Motion (2012:41) av Ann-Margarethe Livh och Karin Rågsjö (båda V) om ”införandet av sociala investeringsfonder i Stockholms stad” bifalles.
2. Dessutom vill jag framföra följande

Vänsterpartiet vill snarast möjligt starta arbetet med en permanent social investeringspolitik i Stockholms stad, för att jämna ut skillnader i levnadsvillkor och göra tillgången till samhällets verksamheter jämlika. Det handlar om ett skifte i vårt tänkande, inte i första hand om en specifik kameral budgetlösning. Alla vet att det är oerhört mycket dyrare att ta hand om konsekvenserna av ohälsa än att förebygga ohälsa. För att kunna säga att det går bra för Stockholm räcker inte ekonomisk hållbarhet, lika viktigt är social och ekologisk hållbarhet. Sociala utgifter bör ses som investeringar för hälsa, inte som kostnader som tar resurser från ekonomisk tillväxt. Det behövs både ekonomiska, sociala och ekologiska investeringar. ”Jämlikhetsanden” har också visat att jämlikare samhällen verkar fungera bättre än ojämlika.

Vikten av ett perspektivskifte betonas också starkt av Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö. Ett av principförslagen som lagts fram är ett socialt investeringsperspektiv, där sociala investeringsfonder jämföras med viktiga infrastruktursatsningar av materiell natur. För att få en uppfattning om vilka storheter det handlar om, kan nämnas att ojämlik hälsa i Malmö uppskattas motsvara en samhällskostnad på maximalt 3-7 miljarder kronor årligen.

Det är viktigt att slå fast att sociala investeringsfonder inte ersätter det akuta behovet av en kraftigt ökad social driftsbudget i staden. På sikt bör fonderna däremot minska trycket på den årliga budgeten. En social investeringspolitik är något helt annat än de ytterstadssatsningar som majoriteten har infört, både i omfattning, utformning och långsiktighet. För att på ett hållbart sätt kunna tänka i nya spår behöver vi också se över styrsystem, uppföljning, ersättningssystem, resursfördelning, organisation etc. enligt motionens förslag. Aktuell forskning av Wanja Astvik och Marika Melin ”Survival strategies in social work: A study of how coping strategies affect service, quality, professionalism och employee health” visar klara brister i indikatorer som mäter politiska mål medan professionens mål tas för givna. Dialogen som formellt ska vara öppen hindras av normer och incitament som snarare stödjer lojalitet mot arbetsgivaren/uppdragsgivaren än mot uppdraget/klienterna/professionen.

Hur investeringspolitiken mer exakt bör utformas behöver utredas närmare, vilket också är motionärernas förslag. Vi konstaterar att flera remissinstanser är positiva till förslag i motionen. I Kungsholmen ses en form av fond där pengar kan föras över årsskiftet som ett gott komplement. Dagens resursfördelningssystem stödjer inte helt ett långsiktigt arbete. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd anser det vara mycket intressant att belysa helhetssyn och långsiktighet i stadens organisation och system, vilket såvitt de vet inte varit i fokus i tidigare granskningar. Bromma stadsdelsnämnd är positiv till sociala investeringsfonder som oavsett budgetläge kan säkerställa möjligheten att arbeta med förebyggande insatser.

ÄRENDET

Ann-Margarethe Livh och Karin Rågsjö föreslår i en motion att kommunfullmäktige beslutar att utreda frågan om införandet av sociala investeringsfonder i Stockholms stad och att i en sådan utredning också belysa följande frågor:

1. Har staden styr- och uppföljningssystem som stödjer långsiktighet och helhetssyn?
2. Är staden organiserad så att helhetssyn skapas och gynnas?
3. Har staden ersättnings- och resursfördelningssystem som stöder långsiktighet och helhetssyn?
4. Hur kan staden göra kapital tillgängligt för sociala investeringar?

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 oktober 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Sociala investeringsfonder har under senare år blivit ett begrepp inom den kommunala världen. Idén är att genom förebyggande socialt arbete bryta en negativ händelseutveckling i ett tidigt skede. Genom en satsning idag sparas pengar i framtiden.

Den kommunala lagstiftningen runt investeringar är mycket restriktiv. Det är ur ett ekonomiskt perspektiv inte möjligt att behandla denna typ av satsningar, som investeringar. De kommuner, som använder begreppet, hanterar inte utbetalningen ekonomiskt som investeringar. Till exempel har Norrköpings kommun, som var tidigt ute inom detta område, löst den ekonomiska delen genom att i bokslutet disponera del av årets resultat/förändring av eget kapital. Stockholm stad har sedan många år gjort motsvarande dispositioner i bokslutet avseende t.ex. vision Järva. Gjorda satsningar/utbetalningar räknas sedan av från den beslutade dispositionen.

Den andra vägen att gå är att anslå medel på driftbudgeten för sociala satsningar. Samma villkor kan ställas upp runt att få använda dessa medel och effekten på framtiden blir inte annorlunda.

Det är ur ett ekonomiskt perspektiv olyckligt att just begreppet ”social investeringsfond” används. Oavsett begrepp måste denna typ av satsning finansieras och därmed konkurrera om befintligt finansiellt utrymme, antingen genom anslagsfinansiering eller genom disponering av årets resultat/förändring av eget

kapital. Ur ett ekonomiskt/kameralt perspektiv är anslagsfinansiering att föredra, då det tydliggör vilket finansiellt utrymme som disponeras.

Styrningen tar sin utgångspunkt i stadens långsiktiga vision, Vision 2030, om hur staden ska utvecklas. Kommunfullmäktiges fastställer inriktningsmål, mål för verksamhetsområden, indikatorer och aktiviteter. För att uppnå god styrning och uppföljning har staden sedan lång tid tillbaka implementerat ett systemstöd för ledning och styrning av verksamhet och ekonomi. Detta systemstöd benämns ILS och är stadens styrsystem. Även hur nämnder och bolag konkretiserar och kompletterar kommunfullmäktiges mål inom sina egna verksamhetsområden följs upp. Styrsystemet bidrar till att få en helhetsbild över kommunkoncernens måluppfyllelse.

Staden arbetar kontinuerligt med att genomlys befintliga verksamheters ansvarsområden och därigenom se över hur staden bör organiseras för att på bästa sätt möta stadens framtida behov.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 oktober 2012 att som svar på remissen överlämna och åberopa socialförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av ledamoten Mia Sundelin m.fl. (S) och ledamoten Inger Stark (V), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 oktober 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Det preventiva arbetet i staden är prioriterat då det är av yttersta vikt att kunna förebygga sociala problem av olika slag både för individen och för samhället. Ett exempel är att alla föräldrar i Stockholms stad får en inbjudan hemskickad hösten 2012 för att delta i föräldrastödsprogrammet ABC (Alla Barn i Centrum). Att erbjuda föräldrastöd som en generell insats till alla är en ansats som kan förebygga många problem i framtiden.

Trestadsprojektet för att utveckla arbetet mot cannabis genom kompetenshöjning och olika insatser (i linje med den nationella ANTD-strategin) är ytterligare ett exempel som kan ses som en social investering. Ett gott preventivt arbete kan ge stora vinster i framtiden i form av minskade kostnader för missbruksvård, kriminalitet, misslyckad skolgång etc.

Inom ramen för stadens långsiktiga investeringssatsningar i söder- respektive västerort, Söderortsvisionen och Järvalyftet, genomförs flera projekt med social karaktär. Ett utvecklingsprojekt som planeras i samverkan mellan

utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen och berörda stadsdelsförvaltningar är att finna nya former för samverkan mellan skola och socialtjänst i syfte att stärka skolresultaten, en av de viktigaste faktorerna för att undvika framtida sociala problem. Under 2012 har nämnden också tillsammans med utbildningsnämnden fått i uppdrag att genomföra ett projekt för utveckling av det s.k. Skolfam, med målet att förbättra familjehemsplacerade barns chanser till en positiv framtid med hjälp av en satsning på förbättrade utbildningsresultat.

Inom förvaltningens FoU-verksamhet finansieras en rad olika utvecklingsprojekt inklusive utvärderingar av dessa samt utvärderingar av verksamheter. När det gäller kunskapsbaserade insatser kan nämnas att förvaltningen beviljades knappt tjugo miljoner av europeiska socialfonden för kompetensutveckling i enlighet med evidensbaserad praktik. Målgruppen för kompetensutvecklingen är socialsekreterare inom området barn och unga. Evidensbaserad praktik syftar till att sammanväga kunskaper från praktik, forskning och brukare för att skapa en mer kunskapsbaserad socialtjänst. Att utvärdera insatser för att se om det resultat som önskas har uppnåtts är ett sätt att mäta om de insatser som görs är rätt investering.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 oktober 2012 att som svar på remissen överlämna och åberopa Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Lillemor Samuelsson (V) och Anders Löwdin m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Tigerström m.fl. (M), Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (FP) och Helen Törnqvist (C), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 oktober 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Frågan om sociala investeringsfonder debatteras i pressen av bland annat företrädare för flera olika politiska partier.

I DN Stockholmsdebatt publicerad den 7 september 2012, en artikel där Ewa Samuelsson (KD) uttalar sig, står att ”Sociala investeringar är på sikt mycket lönsamma för kommunen, något som bland annat nationalekonomerna Anders Wadeskog och Ingvar Nilsson, som under en längre tid studerat marginaliserings- och utanförskapsekonomi, har visat i rapporter.”

I samma artikel framkommer också att ”De kommuner som har sociala investeringsfonder använder medlen till skilda verksamheter, till exempel satsningar

på familjehemsplacerade barn, förebyggande och främjande insatser gällande skolplikt och skolfrånvaro, trainee för nyanlända, praktikplatser och jobb för personer med funktionsnedsättning och stöd till dem som hoppar av gymnasiet.”

I Dagens samhälle Debatt den 24 september framgår att ”Ett kriterium för en social investeringsfond är att medlen placeras på särskilt konto, i någon mening ”skyddade” och beslutas om i särskild ordning. Fonden ska innehålla inslag av långsiktighet och helhetssyn och dessutom ha någon form av modell för ”avskrivningar”. SKL:s ekonomer menar att det är fullt rimligt att benämna sociala satsningar som investeringar. Däremot är det inte redovisningsmässigt möjligt att bokföra fondmedlen som investeringar och göra avskrivningar.”

Flera kommuner i landet har infört eller arbetar med frågan om att eventuellt införa sociala investeringsfonder. Bland de kommuner som enligt Sveriges kommuner och landsting (SKL) arbetar med frågan finns Ale, Göteborg, Karlstad, Malmö, Norrköping, Trelleborg m.fl.

I Norrköping beslutade kommunstyrelsen i december 2010 att införa sociala investeringsfonder med syftet att bryta en negativ händelseutveckling för grupper av kommuninvånare, i ett tidigt skede. Sedan dess har fyra investeringar beviljats;

- ett samverkansprojekt mellan social- och utbildningskontoret med tidiga insatser för att kartlägga orsaker till skolfrånvaro
- ett projekt med ett resurs- kompetens- och utvecklingscenter för ungdomar och unga vuxna med neuropsykiatrisk problematik för att de på lång sikt ska klara av samspelet med sin normala omgivning och en fungerande livssituation
- Servicetrainee, där arbetsföra personer över 26 år, aktuella inom ekonomiskt bistånd, som behärskar svenska och något av de stora invandrarspråken, anställs under ett års tid på en kommunal verksamhet
- Skolfam, en insats som främjar familjehemsplacerade barns skolresultat genom att bland annat arbeta med att kartlägga läs- och skrivförmåga.

De första investeringarna ska börja sin återbetalning under 2013, vilket gör att fonden lever och att nya investeringar kan göras.

Förvaltningen anser att frågan om att skapa möjligheter för att kunna arbeta med förebyggande insatser, i syfte att hindra utslagning, alltid är viktig och bör prioriteras. I tider med stram budgethållning kan situationer uppstå där förebyggande insatser inte kommer i främsta rummet, då de mer påtagliga problemen, ofta lagstyrda, i första hand måste åtgärdas. Detta dessutom ibland till stora kostnader, såsom placeringar på institution enligt lag om vård av unga (LVU) och lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). Den information som nationalekonomerna Anders Wadeskog och Ingvar Nilsson redovisar gällande kostnader för utanförskap påvisar vikten av att kunna ge tidigt stöd, för att förhindra utslagning.

För att kunna arbeta förebyggande och förhindra utslagning, i ett längre tidsperspektiv, är det viktigt att i alla tider kunna upprätthålla det arbetet och vid behov ge stöd till särskilda målgrupper, oavsett budgetläge. Det kan också vara så, inom

socialtjänstens arbete, att tider med lågkonjunktur, lägre skatteintäkter och mindre medel att fördela till förvaltningarna, sammanfaller med ökade behov för socialtjänstens målgrupper, på grund av ökad arbetslöshet, sämre psykisk hälsa, kriser i barnfamiljer etcetera.

Om sociala investeringsfonder kan säkerställa möjligheten att oavsett budgetläge kunna arbeta med förebyggande insatser och göra satsningar på speciella målgrupper, ställer sig förvaltningen positiv till att införa det.

Förvaltningen vill betona vikten av att man parallellt arbetar med uppföljningar av resultaten för dessa satsningar, så att det också innebär en kunskaps- och kvalitetsutveckling och inte en separat, enskild satsning under en period. Även om det är tydligt att behovet av satsningen bara är under en begränsad period är det viktigt att följa upp resultaten och använda den kunskap som satsningen utmynnat i.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 oktober 2012 att som svar på remissen överlämna och åberopa Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande samt att paragrafen justeras omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av Eva Fagerhem m.fl. (S), Jessica Jormtun m.fl. (MP) och Carita Stenbacka Tenezakis (V), *bilaga 1*.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning tjänsteutlåtande daterat den 28 september 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen menar att preventiva och tidiga insatser för barn och unga är av yttersta vikt när det gäller att avhjälpa och förebygga mänskligt lidande och undvika stora samhälleliga kostnader. Ekonomiska resurser till att bedriva och utveckla sådant arbete måste därför finnas i *varje* kommunal budget.

Huruvida det är lämpligt att därutöver ha särskilda medel avsatta i en fond till just det preventiva arbetet och de tidiga insatserna har förvaltningen svårt att bedöma. Liksom i allt socialt arbete är det viktigaste i sammanhanget att de satsningar som görs beslutas utifrån gedigna analyser av behoven, att de vilar på så god vetenskaplig grund som möjligt, att de genomförs professionellt och att de följs upp och utvärderas av forskare.

I motionen föreslås också att en utredning ska göras om långsiktighet och helhetssyn i det sociala arbetet stöds av stadens befintliga organisation och system. Förvaltningen konstaterar att granskningar och översyner genomförts under de senaste åren vad gäller både ils-systemet och av de olika ersättnings- och resurs-fördelningssystemen. Några frågeställningar om långsiktighet och helhetssyn har dock,

vad förvaltningen vet, inte varit i fokus för dessa granskningar, utan mer sådant som överblick, insyn och rättvisa. Förvaltningen anser att det vore mycket intressant att få en belysning även av de aspekter som motionärerna för fram. Eftersom detta är ett omfattande arbete som dessutom rör hela den kommunala verksamheten bör denna utredning göras skilt från en eventuell utredning om sociala investeringsfonder.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 november 2012 att som svar på remissen överlämna och åberopa Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande samt att paragrafen justeras omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av ordförande Tina Ghasemi m.fl. (M), Charlotta Schenholm (FP) och Astrid Gustafsson (C). Mikael Valier (KD) instämde i uttalandet i form av ersättaryttrande, *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Ödmark m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 oktober 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Genom tidiga och förebyggande insatser finns möjlighet att förhindra att medborgare hamnar i ett långsvarigt utanförskap vilket ger både mänskliga och ekonomiska vinster. Som beskrivs i motionen finns en kalkylmodell framtagen med ett par hundra variabler som visar på hur stora kostnader för samhället som en person kan generera över tid. Ett flertal kommuner har inrättat eller påbörjat diskussioner om att inrätta s.k. sociala investeringsfonder. Modellen med sociala investeringsfonder går ut på att avsätta pengar i fonder som sedan kan användas över flera år för olika insatser för att starta och driva olika insatser eller projekt med syfte att minska t ex kriminellt beteende eller minska arbetslöshet.

Läs mer i Dagens samhälle nr 27/2012

<http://www.ideerforlivet.se/utanforskapetspris/wp-content/uploads/2012/08/Sociala-investeringsfonder.pdf>

Förvaltningen är positiv till att förslaget om att inrätta sociala investeringsfonder i Stockholm utreds. Det finns många fördelar med att arbeta långsiktigt, framför allt inom individ- och familjeomsorgen men även inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning. Motionärerna nämner som exempel det pågående långsiktiga förebyggande arbetet med fokus på resultat inom den sociala barn- och ungdomsvården. Ett annat exempel, där medel ur sociala investeringsfonder skulle möjliggöra ett långsiktigt arbete, är uppdraget att personer i daglig verksamhet ska ges

möjlighet till ett riktigt arbete.

I dagsläget finns statliga stimulansmedel för specifika ändamål som löper över flera år. Det finns dock inte någon annan möjlighet att avsätta pengar på flera års sikt för att nå långsiktiga resultat. Någon form av fond eller annat ersättningssystem inom staden där pengar kan föras över årsskiften skulle, enligt förvaltningen, utgöra ett gott komplement.

Staden har, enligt förvaltningen, ett väl fungerande uppföljningssystem, ILS, som även skulle fungera i ett system med flerårsbudget. Inom socialpsykiatri har staden infört och inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning är på gång att införas nya uppföljningssystem. Tanken med dessa är att kunna följa resultat av olika insatser på individnivå vilket är helt i linje med den typ av uppföljning som krävs i ett system med sociala investeringsfonder där insatser måste kunna följas över lång tid för att se vilka effekter olika insatser får. Systemet kan behöva utvecklas om flera förvaltningar är involverade i samma projekt.

Stadens nuvarande organisation borde, enligt förvaltningen, inte förhindra en helhetssyn med fokus på resultat, såväl på individnivå som på nämndnivå. Det finns inget som hindrar samarbete över gränser i olika typer av projekt.

Stadens nuvarande resursfördelningssystem stödjer enligt förvaltningen inte helt ett långsiktigt arbete. Stadsdelsnämndernas driftsbudget medger inte projekt över flera år.

Kan kapital göras tillgängligt? Frågan om hur systemet kan utformas ligger utanför förvaltningens kompetens att avgöra. Möjligheten för en kommun att kunna bokföra kostnader som investering är dock starkt reglerad.

RESERVATIONER M.M.

Socialnämnden

Reservation anfördes av ledamoten Mia Sundelin m.fl. (S) och ledamoten Inger Stark (V), enligt följande.

1. Socialnämnden beslutar att tillstyrka motion 2012:41 från Ann-Margarethe Livh och Karin Rågsjö (båda V) samt att utreda förslaget i motion 2012:47 från Åsa Jernberg och Stefan Nilsson (båda MP) inom ramen för den utredning som föreslås i motion 2012:41.
2. Därutöver framför nämnden följande.

För att kunna arbeta långsiktigt måste det finnas resurser som löper över flera år, kanske decennier. Förvaltningen skriver i sitt svar på motionerna att det är av stor vikt att arbeta preventivt vilket ligger helt i linje med tanken om sociala investeringar som de båda motionerna för fram.

Det är även intressant att koppla insatserna till långsiktighet med hjälp av uppföljnings- och resursfördelningssystem enligt förvaltningen, som konstaterar att här finns ett utvecklingsarbete att bedriva. Det är precis det som Vänsterpartiet föreslår i sin motion, som vill belysa frågan om inrättande av sociala investeringsfonder i ett större sammanhang - hur samverkar styrning, ledning med organisation, ersättnings- och resursfördelning i ordinarie verksamhet?

Sociala investeringsfonder finns redan i några kommuner och det finns inga hinder att införa dem även i Stockholm. Vi vill i det här skedet inte ta ställning till konkret modell, utan en utredning bör granska för- och nackdelar med olika alternativ, sätta upp tydliga kriterier samt visar hur en modell på bästa sätt gagnar en helhetssyn i staden och helst i samverkan med staten och landstinget.

Reservation anfördes av ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP), av enligt följande.

1. Socialnämnden tillstyrker motionerna.
2. I övrigt anför nämnden följande:

En social investeringsfond bör inrättas i Stockholms stad, för att möjliggöra satsningar på förebyggande insatser, utöver ordinarie driftsbudget. Tidiga och väl definierade sociala satsningar kan leda till både ekonomiska och mänskliga vinster och att resurser frigörs för ytterligare förstärkningar i välfärden.

Genom en social investeringsfond som är återinvesterande går det också att visa att förebyggande insatser verkligen är samhällsekonomiskt försvarbara. Rektorer, pedagoger, förskolelärare och socialsekreterare vet ofta vad som skulle behöva göras för att vända en negativ utveckling, men de saknar det ekonomiska utrymmet. Med en social investeringsfond kan de få hjälp att leda sina idéer i bevis.

Samtidigt är det helt nödvändigt med en generell ekonomisk upprustning av socialtjänsten, inte minst den sociala barn- och ungdomsvården. De nedskärningar på i storleksordningen tio procent som den moderatledda majoriteten genomfört sedan 2007 innebär ett mycket stort behov av återupprustning av socialtjänsten.

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Lillemor Samuelsson (V) och Anders Löwdin m.fl. (S), enligt följande.

Nämnden beslutar att tillstyrka motionen.

I motionen framgår behovet av att utreda möjligheterna att införa sociala investeringsfonder i Stockholm. Bakgrunden är vetenskapen om vad tidiga omfattande insatser för barn och unga i riskgrupper kan spara på sikt för samhället. Med dagens kortsiktiga ”årsbudget-tänk” kan alla inblandade myndigheter vara överens om vilka insatser som vore rimliga, men ingen av de berörda instanserna har de nödvändiga ekonomiska förutsättningarna. I ett sådant läge skulle en investeringsfond kunna stå för de resurser som krävs.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Tigerström m.fl. (M), Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (FP) och Helen Törnqvist (C), enligt följande.

Motionen behandlar ett angeläget ämne om att hitta metoder för att minska sociala problem och därmed stora kostnader för samhället.

Det preventiva arbetet i staden är en mycket prioriterad fråga och en förutsättning för att förebygga sociala problem av olika slag både för individen och samhället. Ett bra preventivt arbete kan ge stora vinster i framtiden i första hand av minskat lidande men också i form av minskade kostnader för missbruksvård, kriminalitet och misslyckad skolgång.

Stockholm stad växer och är under ständig utveckling. Vårt arbete bygger på att tillvara ta ny kunskap utifrån evidensbaserade metoder i konkreta insatser.

Några sociala insatser som vi vill lyfta fram är Järvalyftet och Söderortsvisionen som finansierar angelägna sociala satsningar i Stockholm.

Trestadsprojektet för att utveckla arbetet mot cannabis genom kompetenshöjning av olika insatser är ytterligare ett exempel som kan ses som en social investering.

En annan angelägen satsning är arbetet med sociala insatsgrupper. Sociala insatsgrupper är ett samverkansprojekt mellan främst polis och socialtjänst i syfte att motverka att ungdomar fastnar i kriminalitet.

Sammantaget anser vi att Stockholm Stad redan idag på ett mycket systematiskt och evidensbaserat sätt söker och utvecklar metoder för att minska de sociala problemen och därmed stora kostnader för samhället.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Eva Fagerhem m.fl. (S), Jessica Jorntun m.fl. (MP) och Carita Stenbacka Tenezakis (V), enligt följande.

Missbruk, hemlöshet, psykisk ohälsa, långtidssjukskrivning och arbetslöshet går att motverka. Det handlar om att satsa rätt resurser i rätt tid. Genom att placera hittills passivt kapital för att investera i en social fond till aktivt förebyggande arbete, kan man spara både pengar och förbättra medborgarnas sociala situation.

Syftet med fonden är att genom ett förebyggande arbete för grupper av kommuninvånare bryta en negativ händelseutveckling i ett tidigt skede. Insatserna för förebyggande arbete ska minska arbetslöshet. Sociala investeringsfonden ska ge kommunen incitament för förebyggande och tidiga insatser, som är evidensbaserade, tvärprofessionella och långsiktiga. I ett flertal studier har man sett att tidigare insatser och preventiva förebyggande insatser sannolikt är billigare än att vänta eller avstå från att göra något.

Flera kommuner och landsting runt om i landet har redan börjat arbeta med investeringsfonder. Förslaget går ut på att kommunen använder överskottsmedel som avsätts för framtida sociala investeringar i den kommunala budgeten. Det är juridiskt tillåtet och flera kommuner har avsatt medel i sociala investeringsfonder som kan användas under flera års tid för att garantera långsiktigheten i angelägna satsningar.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet föreslår i sina respektive budgetar för staden för år 2013 en sådan inriktning. För att finansiera viktiga sociala investeringar inför vi därför ett system där insatser som bedöms ha lika bra, eller bättre, avkastningsmöjlighet än den staden får på traditionell kapitalplacering under en femårsperiod ska kunna få ansöka om investeringskapital.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av ordförande Tina Ghasemi m.fl. (M), Charlotta Schenholm (FP) och Astrid Gustafsson (C). Mikael Valier (KD) instämde i uttalandet i form av ersätтарыttrande enligt följande.

Staden gör kraftiga satsningar på social verksamhet i budgeten för 2013, och långsiktigt förebyggande arbete har en central plats såväl på Kungsholmen som i hela staden.

Föräldrastödsprogrammen som erbjuds alla föräldrar är bara ett exempel, liksom feriearbeten för ungdomar. Tidiga förebyggande stödåtgärder när någon riskerar att hamna i utanförskap gynnar både individ och samhälle.

Utökad och målinriktad samverkan med övriga aktörer är också nödvändigt i det långsiktiga förebyggande arbetet.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Ödmark m.fl. (MP) enligt följande.

För att slå vakt om och utveckla ett hållbart samhälle är det nödvändigt att ta långsiktiga hänsyn. Det gäller inom såväl klimatpolitik som samhällets sociala, kulturella och pedagogiska verksamheter.

I ekonomiskt trängda lägen – exempelvis när en kommunal årsbudget ska sys ihop – finns en tendens att prioritera insatser med omedelbara synliga resultat på bekostnad av insatser som bedöms långsiktigt angelägna.

S.k. sociala investeringsfonder kan vara ett sätt att på allvar med systematik fatta beslut som är riktiga i det långa perspektivet. Därför instämmer vi i motionens förslag och det beslut som förvaltningen föreslår.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

Bilaga 2

2012:41

2012:41

**Motion av Ann-Margarethe Livh och Karin Rågsjö
(båda V) om införandet av sociala
investeringsfonder i Stockholms stad**

Dnr 329-1255/2012

Allt fler kommuner inrättar sociala investeringsfonder. Det är egentligen inget nytt att tidiga och förebyggande insatser kan hindra att barn och ungdomar hamnar snett i samhället, men det är nytt att så många kommuner med olika politiska majoriteter visar intresse.

Formerna för fonderna kan variera (Dagens Samhälle, nr 27 2012) men syftet är detsamma: att genom ekonomiska satsningar i verksamheter där resultatet inte självklart kan räknas hem i första bästa bokslut utan kanske till och inte räntar sig förrän barnet blivit pensionär.

För att åskådliggöra de möjliga vinsterna har nationalekonomen Ingvar Nilsson för stiftelsen Idéer för livet gjort en kalkylmodell. Om inget görs kommer 1 204 av 9 406 sexåringar i Stockholms stad slås ut till en grov kostnad om 18 963 000 000 kr för offentliga aktörer som räknas in, dvs. nästan 19 miljarder kronor. Dessutom tillkommer förlorade skatteinkomster.

Vi föreslår att kommunfullmäktige beslutar

att utreda frågan om införandet av sociala investeringsfonder i Stockholms stad och i en sådan utredning också belysa följande:

- Har staden styr- och uppföljningssystem som stödjer långsiktighet och helhetssyn?
- Är staden organiserad så att helhetssyn skapas och gynnas?
- Har staden ersättnings- och resursfördelningssystem som stöder långsiktighet och helhetssyn?

- Hur kan staden göra kapital tillgängligt för sociala investeringar?

Stockholm den 3 september 2012

Ann-Margarethe Livh

Karin Rågsjö